8— МАРТ ХОТИН-ҚИЗЛАР КУНИ!

«ИНСОН ВА ҚОНУН»

КҮШ — ӘДИЛЛИКТЕ!

Газета 1995—жыл 1-сентябрден шыға баслады.

7 МАРТ 1997 жыл

№ 8 (15)

ЖУМА

сатыўда еркин баҳада

АДАМ ҲӘМ НЫЗАМ

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҲУҚЫҚ ҚОРҒАЎ УЙЫМЛАРЫНЫҢ ЖӘМИЙЕТЛИК—ҲУҚЫҚЫЙ ГАЗЕТАСЫ

Ҳуқық қорғаў уйымларының басқоспа мәсләҳәти

Жақында Қарақалпақстан Республикасы Прокуратурасының басшылығында республика ҳуқық қорғаў уйымлары координациялық кеңесиниң мәжилиси болды. Оған район ҳәм қала ҳәкимлериниң биринши орынбасарлары, тийисли министрликлердиң, ҳуқық қорғаў уйымларының басшылары шақырылды.

Мәжилисте күн тәртибиндеги мәселе—1996 жылдың жуўмақлары ҳәм ҳәзирги басқышта ҳуқық қорғаў уйымларының алдында турған ўазыйпалар ҳаққында Қарақалпақстан Республикасы прокуроры Ҳ. Халимов баянат жасады. Өз баянатында ол нызамлылықты, ҳуқық тәртибин беккемлеў, жынаятшылықтың алдын алыў, оған қарсы гүресті күшейтиў бойынша 1996—98 жылларға мөлшерленген бағдарлама ислеп шығылып, республиканың ҳуқық қорғаў уйымлары 1996 жыл даўамында өз жумысын оның тийкарында алып барды, деп көрсетти. Бул бағдарламаға толық әмел ете отырып, ҳуқық қорғаў уйымлары айқын илажлар белгиледи ҳәм олардың биразын әмелге асырды. Нәтийжеде республикада нызамлылық бир қанша беккемленди, оның үстинлиги тәмийинленди.

Тилекке қарсы, халық хожалығының барлық салаларында нызамларды бузыў жағдайлары ушырасады. Бундай жағдайларға жол қойылыўында биринши гезекте ҳуқық қорғаў уйымларының белгили дәрежеде айыбы бар әлбетте. Мәселен, аўыл хожалығын алып қарасақ, 1996 жылы бийдайдың зүрәәтлилиги алдыңғы жылығадан 12,4 центнерге кемип кетти. Бунда напәк адамлардың да қолы бар. Егер олардың жынайы ислерин өз ўақтында әшкара еткенимизде бийдайдың зүрәәтлилиги усыншелли дәрежеде төменлеп кетпеген болар еди. Бизлер қосып жазыў, туқым дәнди талам-тараж етиў, солай етип хожалыққа үлкен зыян келтириў жағдайларын ўақтында әшкара етип, шаралар көриўимиз лазым. Мал шарўашылығында да нызамларды бузыў жағдайлары ушырасады. 1996 жылы қара мал 1995 жылғыдан 12194 басқа, қой-ешки 64163 басқа кемип кетти. Тексериўлердиң нәтийжесинде маллардың бас санының кемис келиўи бойынша 39 жынайы ис қозғатылды.

Президентимиздиң пәрманы менен 8 атамадағы азықаўқат өнимин дүканларда бәрқулла табылыўы керек. Тилекке қарсы, саўда шөлкемлери бул пәрманның толық орынланыўын тәмийинлеўге ерисе алмай атыр. Қарыйдарлардың ҳақысын жырып қалыў, үстеме баҳа қойып сатыў, жасырып қалыў жағдайлары орын алмақта. Айырым банк мәкемелери қарыйдардың есап бетинен жеткерип бериўшиниң есап бетине ақшасын өткериўди кешиктирип, алыс-берис операцияларының тез орынланыўына үлкен тосқынлық жасамақта.

1996 жыл даўамында республикада жынаятлардың улыўма саны азайды. Бирақ олардың айырым түрлери; зорлық ислеп намысқа тийиў 37,5 процентке, алдаўшылық 9 процентке, гиябентлик затларға байланыслы жынаятлар 15,6 процентке, таўламашылық 25 процентке өсти. Жынаятлардың көбиси тийкарынан жумыссызлар, мәскүнемлер ҳәм рецедивистлер тәрепинен исленбекте. Жас өспиримлер арасында улыўма жынаят кемейди. Бирақ олардың аўыр жынаятқа қол урыўы өсти. 1996 жыл даўамында жынаятлардың ашыў дәрежесиниң шамалы өскенин байқаймыз. Тилекке қарсы, Нөкис қаласы бойынша жынаятты ашыў дәрежеси республикалық көрсеткиштен төмен. Билқастан адам өлтириў дәрежеси айырым районларда өсип кетти. Бул жағдай әлбетте, ҳәммемизди тәшўишлендирмей тура алмайды.

1996 жыл даўамында бас салық басқармасы тәрепинен 25 ҳәм салық инспекциялары тәрепинен 49 жынайы ис тергеў уйымларына өткерилди. Азық-аўқат өнимлерин республикадан тысқарысына нызамсыз жол менен алып шығып кетиў жағдайлары ушырасады. Усындай ҳәрекетлердиң айырымлары бойынша жынайы ис қозғатылды. Ҳуқық қорғаў уйымлары хызметкерлериниң арасында қолы напәклер де табылады. Бизлер арамызды ондайлардан тез ҳәм шешиўши түрде тазалаўымыз зәрүр. Нызам талапларына муўапық ҳеш бир жынаятшы жазасыз қалмаўы шәрт. Егер усылай болмаса, ол тағы да аўырырақ жынаятқа сөзсиз қол урыўы мүмкин.

Тергеў ислерин созып жибериў, қайта тергеўге жибериў, жеңил жаза тайынлаў жағдайлары ҳуқық қорғаў уйымларының жумысында еле де болса орын алып киятыр. Бул ҳәм басқа да кемшиликлерди сапластыра отырып өз жумысымызды буннан былай да жақсылаўымыз лазым. Жынаятшылыққа қарсы гүрести күшейтиў, солай етип, нызамлылықты, ҳуқық тәртибин беккемлеў бизлердиң ҳәр биримиздиң әдиўли ҳәм бас ўазыйпамыз болып табылады.

Буннан кейин күн тәртибиндеги мәселени додалаўға республика жоқарғы суды баслығының орынбасары Б. Мәтниязов, «Қарақалпақгәллеөнимлери» акционерлик ассоциациясының баслығы Ш. Мухамедов, Бажыхана хызмети басқармасы баслығының орынбасары М. Ф. Винников, ишки ислер министрлиги жынаяттың алдын алыў бөлиминиң баслығы Ҳ. Рәметов, миннет министриниң орынбасары С. Ерниязов, мәмлекетлик бас салық басқармасының бөлим баслығы Р. Алламбергенов, Өзбекстан Республикасы қаржы министрлигиниң Қарақалпақстан бойынша қадағалаў-тексериў басқармасының баслығы Ж. Ордабаев, Нөкис қаласы ҳәкиминиң биринши орынбасары А. Ибрагимов, Әмиўдәрья районлық судының баслығы С. Бабажанов, мәмлекетлик бас салық басқармасының баслығы Б. Сейтмуратов қатнасты. Олар өзлери басқарған тараўлардың жынаятшылыққа қарсы гүресті күшейтиў, нызамлылықты беккемлеў бойынша алып барып атырған жумысы ҳаққында айтып берди, оны буннан былай да жақсылаў бойынша өз пикирлерин билдирип, усынысларын берди.

Мәжилисте Қарақалпақстан Республикасы Министрлер Кеңеси баслығының биринши орынбасары Б. Бектурдыев ҳәм Жоқарғы Кеңестиң комитет баслығы Ж. Садықов кең түрде шығып сөйледи, ҳуқық қорғаў уйымларының жумысында орын алып атырған кемшиликлерге тоқтап, оларды сапластырыў жолларын көрсетти, нызамлылықтың үстинлигин тәмийинлеў бойынша олардың алдына айқын ўазыйпалар қойды.

Мәжилисте қаралған мәселе бойынша тийисли қарар ҳәм ҳуқық қорғаў уйымларының 2000 жылға шекем мөлшерленген ҳәрекетлер бағдарламасы қабыл етилди.

Г. ТИЛЕЎОВ,

Қарақалпақстан Мәлимлеме Агентлиги.

Республикамыздың көплеген ҳаял-қызларымыз елимиздиң тыныщлығын сақлаў ушын аянбай мийнет етип атыр. Солардың бири Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы судының судьясы Гулнара Базарбаева.

Сүўретте: Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы судының судьясы Гулнара Базарбаева.

Жуманияз ӨТЕНИЯЗОВ,

ишки хызмет аға лейтенанты.

АНАЛАРҒА

Сизлерсиз өмирде зәрре мәни жоқ,
Сизлерсиз гүлдиң де гүлдей сәни жоқ,
Жұрттың батар күни, атар таңы жоқ,
Тиришилик гилти—Сизлер аналар.

Өмир инам еткен улы-қызына,
Шадлық инам еткен турмыс сазына,
Меҳри қуяш болған қысы жазына,
Бәршеге жақсылық гөзлер аналар

Перзенттен өмирин, жанын аямас,
Өзи аш болар да нанын аямас,
Шөлде қатып семер, бағын аямас,
Тапқаның биз ушын гизнер аналар

Қыйын ис қабартып күшли қолларын,
Уйқысыз атырып талай таңларын,
Мийнет пенен зерлеп бахыттың тағын,
Урпағына ығбал излер аналар!

Перзент деп не азап көриўге қайыл,
Бир дәнлеп ырысқы териўге қайыл.
Бер десе жанын да бериўге қайыл.
Бахыт тажын кийген сизлер аналар!

ЖУМЫСЛАРЫНДА ТАБЫС ТИЛЕЙМЕН

Конституциямызда белгиленгениндей ақ ҳаял-қызлардың ерлер менен ҳуқықы теңдей. Бүгинги күнде ҳаял-қызлардың түрли салаларында хызмет етпекте.

Өзбекстан Республикасы өз алдына мәмлекет болып, ғәрезсизлигинин 5 жылы толып 6 шы жылына қарап кетпекте, сол қысқа дәўир ишинде республикамыздың барлық тараўында өзгерислер болып соның қатарында ҳуқық қорғаў органларының жумысларында ягный суд органының жумысларында да кескин өзгерислер болып, ҳәр бир судьяның өз жумысына талабы күшейди.

Жынаятшылықтың алдын алыў ҳәм оны болдырмаў мақсетинде тек ғана конкрет ҳәм пухаралық ислери кассациялық тәртипте ҳәм 1 басқышта қараў менен шекленип қалмай бир қанша жумыслар исленбекте.

Өзбекстан Республикасының жынаят кодекси тазадан қабыл етилди, жақында Өзбекстан Республикасы Пухаралық Кодекси тазадан қабыл етилип бул кодекс 1-март 1997 жылдан баслап өз күшине кирди.

Республикамыздың барлық ҳаял-қызлары кирип киятырған бәҳәр байрамы 8-март байрамы менен құтлықлайман, олардың жүзинен ҳәмме ўақыт күлки кетпеўин, семьяларында аманлық, жумысларында табыслар тилеймен.

Арзыбийке ЖАНИБЕКОВА

ЎҒРИЛИК—ХЎРЛИК

Беруний тумани суд биносида судья Р. Отажонов раислигида суд кетарди. Судланувчилар: шаҳардаги Энгельс кўчасининг 10-уйида яшовчи Бахтиёр Ёқубович Матёқубов, унинг қўшниси Абат Сартаевич Абдухонов ҳамда Беруний шаҳрида туғилган Бахтибой Абдукадирович Жумагалиевлар.

Бахтиёр Ёкубович Матёқубов, Абат Сартаевич Абдухонов ўзгаларнинг мулкин яширин равишда ўғирлаш мақсадида ўзаро олдиндан тил бириктириб 1995-йил 1-сентябрдан 2-сентябрга утар кечаси Бўстон шаҳри Деҳқон бозори ёнида жойлашган Элликқалъа туман матлубот жамиятига қарашли 5-аралаш моллари дўкони эшиги қулфини бузиб кириб, ҳар бири 12 сўм 40 тийин турадиган 500 жуфт эркаклар пойпоғи бир метри 39 сўм 02 тийинлик 54 метр хон атласни, ҳар бир метри 13 сўм 75 тийин баҳоланган 34 метр астарлик товарни, умумий баҳоси 8778 сўм 86 тийинлик товарларни яширин равишда ўғрилаб, дўконнинг 100 сўмлик қулфи, дўкон ичидаги сейфнинг 150 сўмлик қулфини бузиб, жами 9028 сўм 86 тийинлик моддий зарар келтирган.

Жиноий гуруҳнинг мазкур аъзолари бошқа ўғирликларни ҳам содир қиладилар. Улар 1995 йилнинг ноябрь ойи ўрталарида Элликқалъа туман «Қилчиноқ» деҳқон (фермер) хўжаликлари уюшмаси ҳудудидаги жойлашган фухаро Эркабой Бекназаровга қарашли «Раҳматилла» ҳусусий дўконига кечаси бориб, дўкон эшигини қулфини бузиб кириб баҳоси 1800 сўм турадиган еркаклар курткасини, баҳоси 500 сўмлик эркаклар костюм-шимини, баҳоси 350 сўмлик эркаклар шимин, баҳоси 400 сўмлик 2 дона эркаклар туфлисини, баҳоси 250 сўмлик аёллар туфлисини баҳоси 100 сўмлик бир блок «Родопи» сигаретасини, ҳар бири 6 сўм турадиган 20 жуфт пайпокни, баҳоси 20 сўмдан турадиган 10 пачка қора чойни ва бошқа нарсалар—жами 6000 сўмлик нарсаларни яширин равишда ўғирлаб олиб кетиб узаро бўлишиб олганлар.

Бу ўғрилар ўзларининг жиноятларини давом қилдириб 1995-йил 20 декабрдан 21 декабрга утар кечаси «Сарабий» деҳқон (фермер) хўжаликлари уюшмаси ҳудудида жойлашган Азимбой Рузуимбетовнинг дўконининг қулфини бузиб кириб дўкондан 85 номдаги 36 минг 650 сўмлик турли хил буюмларни олиб чиқиб, мотоциклга юклаб Беруний шаҳри бозорида сотиб юборганлар.

Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас, деганларидек осон йўл билан мўмай пул топишга ўрганганлар яна Бўстон шаҳрига ташриф буюриб 1996 йилнинг 14 январидан 15 январига ўтар кечаси Халқлар Дўстлиги кучаси бўйида жойлашган Шуҳрат Собирович Қурбонбоевнинг хусусий дўконига ўғриликка тушиб, анча миқдордаги мол-мулкни олиб ғойиб бўладилар.

Қулфузор ўғрилар ўз фаолиятларини энди давом эттирмайдилар. Қилни қирқ ярадиган милиция ходимлари ашёвий-далиллар жабланувчиларнинг гувоҳлиги туфайли ўғрилар жазоларини олдилар.

Бахтиёр Ёқубович Матёқубов ўн уч йил, Бахтибой Абдукадирович Жумағалиев 9-йил, Абат Сартаевич Абдухонов ўн икки йил муддатга озодликдан маҳрум қилиниб мол-мулклари давлат ҳисобига мусадора қилинди.

Д. ШОМУРАДОВ.
терговчи.

Мен 1981-йилдан бошлаб ички ишлар вазирлигида хизмат қилмоқдаман. Дастлаб паспорт бўлимда инспектор бўлиб ишладим. Ҳозирги кунда ИИВнинг хорижга чиқиш келиш ва фуқаролик бўлимида хизмат қилмоқдаман. Мустақиллик туфайли юртимизга кўплаб хорижликлар келишмоқда.

Президентимиз И. А. Каримовнинг болалик ва оналикни муҳофаза қилиш хусусида кўрсатаётган доимий ғамхўрлигидан биз доим миннатдормиз.

Мен барча аёллари изни ўзларининг баҳор байрами билан табриклаб, уларга сиҳот-саломатлик, оилавий бахт, лабларида табассум тилаб қоламан.

Н. КИРИЛЛИНА,
милиция майори.

СЕМИНАР КЕҢЕС

3-март күни Нөкис қалалық ПХАЖ бөлиминде, Қарақалпақстан Республикасы қала ҳәм районларының, ПХАЖ бөлимлериниң хызметкерлери қатнасыўында семинар кеңеси болып өтти.

Бул, семинар кеңесин өткериўдеги мақсет Республикамыздың ПХАЖ бөлимлериниң жумысларын буннан былайда жақсылаў, кемшиликлерди сапластырыў ҳәм ПХАЖ бөлимлери хызметкерлери арасында өз-ара тәжирийбе алмасыўды жолға қойыў.

Семинар Кеңести Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик Министри Ф. Низамов Республикамыз қала ҳәм районлары ПХАЖ бөлимлериниң бүгинги күндеги алып барып атырған жумыслары соның менен бир қатарда жумысларда орын алып атырған айырым кемшиликлер ҳәм алда турған ўазыйпалар жөнинде шығып сөйледи.

Сондай-ақ кеңесте көп жыллар даўамында ПХАЖ бөлимлеринде ҳадал хызмет етип ҳүрметли дем алысқа шыққан Рысгүл Мадреймова ҳәм Дурханум Сейтниязовалардың мийнетлери ҳүрмет пенен тилге алынып баҳалы сыйлықлар тапсырылды.

Семинар кеңесте Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик Министриниң орынбасары Қурбанбай Сейтназаров, Қарақалпақстан Республикасы ден саўлықты сақлаў министриниң орынбасары Халима Ибадуллаевалар қатнасты ҳәм бүгинги күн ушын зәрүр болған мәселелер бойынша шығып сөйледи.

Семинар кеңес соңында Нөкис қалалық №1 мәденият орайы хызметкерлери, Қарақалпақ Мәмлекетлик университетиниң , көркем өнер шеберлери өзлериниң концерт бағдарламасы менен кеңес қатнасыўшыларының хызметинде болды.

П. ХАБИБУЛЛАЕВ.

ӨЗБЕКСТАН ПАСПОРТЫ: МАПАЗ ДАЎАМ ЕТПЕКТЕ

ӘҲМИЙЕТЛИ СӘЎБЕТ

Ҳәзирги күнлери пуқараларға Өзбекстан Республикасының жаңа үлгидеги паспортларын бериў мапазы даўам етип атыр. Бул мапаз бизиң республикамызда қалай өтип атыр? Бул туўралы толығырақ айтып бериўди Қарақалпақстан Республикасы ишки ислер министрлигиниң келиў-кетиў ҳәм пуқаралық бөлими баслығының орынбасары, милиция капитаны Қ. Сарбаевтан өтиниш еттик.

— Өзбекстан Республикасы Президентиниң 1994 жыл 23 декабрьдеги «Өзбекстан Республикасында паспорт системасы ҳаққында»ғы пәрманына муўапық Қарақалпақстан Республикасы ишки ислер министрлигиниң келиў-кетиў ҳәм пуқаралық бөлими, оның районлық ҳәм қалалық паспорт бөлимлери тәрепинен айтарлықтай жумыслар алып барылып атыр. Өткен 1995—1996 жыллар даўамында республикамыз бойынша 280 мыңнан аслам пуқараларға жаңа үлгидеги паспортлар алмастырылып берилди. Бул сиясий ҳәм жуўапкерли мапазды атқарыўда Қарақалпақстан Республикасы Министрлер Кеңеси, ишки ислер министрлиги, қалалық ҳәм районлық ҳәкимиятлар, ишки ислер бөлимлери хызметкерлери айрықша мийнет етпекте. Мапазды шөлкемлескенлик пенен өткериў ушын орынларда айтарлықтай шәраятлар жаратылып берилди.

Деген менен бул жуўапкерли мапазды өткериўде айырым машқалалар да ушырасып атыр. Мәселен соңғы ўақытлары бурынғы СССР паспортын жойтып алдым деп тапсырмай, Өзбекстан Республикасының пуқарасы паспортын алыў ушын ишки ислер бөлимлерине арза бериўшилердиң саны көбейип кетти. Мәселен өткен 1996 жылы 2500 ден аслам пуқаралардан усындай арзалар келип түсти. Егер де пуқаралар бурынғы жойтылған СССР паспортын таўып алса, оны тез арада ишки ислер бөлимлерине тапсырыўлары тийис. Пуқараларға соны еслетип өтиўимиз керек, бурынғы СССР ҳәм Өзбекстан паспортын қоса алып жүрген пуқараларға ҳәкимшилик тәртипте шара қолланылады. Егер де пуқара басқа биреўдиң паспортын өзине өзлестирип алса, Өзбекстан Республикасы Жынаят Кодексиниң 227 статьясына муўапық ең аз мийнет ҳақының 25 есесине шекем жарима төлейди, ямаса еки жылға шекем дүзетиў ислерине ҳәм алты айға шекем қамақ жазасына тартылады.

Президентимиздиң пәрманын орынлаўда Қанлыкөл, Қоңырат, Елликқала, Беруний ҳәм Төрткүл районлық ишки ислер бөлиминиң хызметкерлери айырықша мийнет етип атыр.

— Пуқараларымызға Өзбекстан паспортының әҳмийети жөнинде де түсиник берип өтсеңиз?

— Өзбекстан пуқарасы паспортының әҳмийетли жери, пуқараларымыз бул паспорты менен шет мәмлекетлерге иркинишсиз бара алады. Буның ушын ишки ислер министрлигиниң республикаға келиў-кетиў ҳәм пуқаралық бөлимине хабарласып, тийисли ҳүжжетлерди (арза, анкета ҳәм сүўрет) тапсырады. Бул ҳүжжетлер көрип шығылғаннан кейин пуқаралық паспортына «Дүньяның барлық мәмлекетлерине шығыўға рухсат берилди» деген штамп басып бериледи. Усы бир мәртебе басылған штамп пенен пуқаралар еки жылға шекем шет мәмлекетлерге барыўына болады. Буның ушын Өзбекстан Республикасында елшиханалары ҳәм ўәкилханаларына ийе болған шет мәмлекетлердиң елшиханаларына яки ўәкилханасына хабарласып, баратуғын мәмлекетине кириў визасын алса болғаны. Сондай-ақ, Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинетиниң ҳәм Қарақалпақстан Республикасы Министрлер Кеңесиниң қарарларына муўапық, салық ҳәм бажыхана басқармаларынан, ЗАГС ҳәм нотариал контораларынан ҳәр қыйлы рухсатнамалар (лицензиялар) алғанда, Қарақалпақстан Республикасы ишки ислер министрлигиниң мәмлекетлик автоинспекция бөлимлеринен машиналарына мәмлекетлик номер ҳәм гүўалық алғанда, имтихан тапсырғанда, автомашиналарды техникалық көзден өткергенде Өзбекстан пуқарасы паспорты талап етиледи.

— Республикамызда Өзбекстан пуқаралығын қабыллаў ҳәм де оннан шығыў жумыслары қалай алып барылып атыр?

— 1992-жылы «Өзбекстан Республикасы пуқаралығы ҳаққында» Өзбекстан Республикасы Нызамы қабыл етилип, ол сол жылы 28-июльдан баслап өз күшине кирди. Өзбекстан Республикасы пуқаралығын қабыллаў ҳәм де шығыў ушын пуқаралар Өзбекстан Республикасы Президентиниң атына өзлери жасап атырған жерлериндеги ишки ислер бөлимлери арқалы арза жазады. Өзбекстан Республикасы аймағынан шығып, турақлы жасаў ушын басқа республикаға кетип баратырған пуқаралар пуқаралығымды сақлап қаламан десе, Өзбекстан Республикасының паспорты менен сол республикаларға барып есапта турыўларына болады. Бул пуқаралар Өзбекстан Республикасының қорғаўында болады.

Жоқарыда атап өтилген нызамға муўапық басқа мәмлекетлерден келген пуқараларға Өзбекстан Республикасының пуқаралығы бирден берилмейди. Егер де бул пуқаралар бес жыл жасағаннан кейин Өзбекстан Республикасының пуқаралығы бериледи. «Өзбекстан Республикасының пуқаралығы ҳаққында»ғы Нызамы қабыл етилместен бурын қоңсылас мәмлекетлерге оқыўға ямаса әскерий хызметке кеткен пуқаралар болса (егер де олар сол республиканың пуқаралығын алмаған болса) олар Өзбекстан Республикасының пуқарасы болып табылады.

Шет ел пуқаралары ҳәм пуқаралығы болмаған адамлар Өзбекстан Республикасының аймағында бес жыл жасағаннан кейин ишки ислер бөлимлери арқалы Өзбекстан Республикасы Президентиниң атына арза жазады. Арзасында Өзбекстан Республикасы Конституциясына бойсыныўын, нызамда көрсетилген шәртлерди орынлаўын ҳәм шет ел пуқаралығынан бас тартатуғынлығын көрсетиўи тийис. Сондай-ақ Өзбекстан Республикасы пуқаралығынан шығып кететуғын адамлар да ишки ислер бөлимлерине келип Өзбекстан Республикасы Президентиниң атына арза жазады. Бул арзалар белгиленген тәртипте тексерилип шығылғаннан соң Өзбекстан Республикасы ишки ислер министрлигине жибериледи. Ол Өзбекстан Республикасы Президенти жанындағы пуқаралықты қабыл етиў ҳәм пуқаралықтан шығыў бойынша дүзилген комиссияда көрип шығылады. Комиссия көрип шыққаннан кейин пуқараның паспортын ишки ислер бөлими алып қалады ҳәм оған Өзбекстан Республикасы аймағында жасағанлығы туўралы гүўалық бериледи.

Өткен жыллар даўамында бизиң республикамыз бойынша 15 пуқарадан Өзбекстан Республикасы пуқаралығынан шығып кететуғынлығы туўралы арза келип түсти. Ҳәзир бул арзалар тийисли орынлар тәрепинен тексерилип атыр.

Гүрриңлескен: Д. АБИБУЛЛАЕВ.

ТЎҒРИ БАҲО БЕРАЙЛИК

Ўзбекистон Республикасининг 1995 йил 30 август куни «Фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини бузадиган хатти ҳаракатлари ва қарорлари устидан судга шикоят қилиши тўғрисида»ги Қонун қабул қилинди. Бу Қонунга мувофиқ Республикамизда яшаётган ҳар бир фуқаро агар корхона, ташкилот, уларнинг бирлашмалари, жамоат ташкилотлари, ўз-ўзини бошқариш органларининг раҳбарлари томонидан ўз ҳуқуқи ёки эркинлиги бузилди деб ҳисобласа судга шикоят билан мурожаат қилишга ҳақли. Фуқароларнинг бу ҳуқуқи ҳуқуқий давлат қураётган айни пайтдаги асосий кафолатлардан биридир.

Чет эл фуқаролари эса қонунлардан белгиланган формаларда халқаро шартномалар ва келишимларга асосан судга мурожаат қиладилар.

Фуқаролиги бўлмаган шахслар эса судга юқоридаги қонунга асосан мурожаат қиладилар.

Фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини бузадиган хатти ҳаракатлар жумласига қуйидагилар киради:

1. Агар фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари бузилган бўлса:
2. Фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини амалга оширишга қаршиликлар содир қилинган бўлса;
3. Фуқарога қонунсиз равишда маълум бир мажбурият юклатилган бўлса.

Қонунга биноан судлар фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларининг бузилишига қаратилган ҳар қандай шикоятларни қараб чиқади, фақат бундан Ўзбекистон Республикаси Конституцияси суди ваколатига киритилган шикоятларгина мустаснодир.

Ҳуқуқ ва эркинлигини бузилган деб ҳисоблаган ҳар бир фуқаро бевосита судга ёки ҳуқуқ ва эркинлигини бузган мансабдор шахснинг юқори ташкилотига шикоят билан мурожаат қилиши мумкин. Шикоят тушган юқори ташкилот бир ой муҳлат ичида шикоятни қараб чиқиши керак. Агар фуқаро бир ой ичида жавоб олмаса ёки рад жавобини олса шикоят билан судга мурожаат қилиши мумкин. Шикоят фуқаронинг танлови бўйича ўзининг яшаётган жойидаги судга ёки жавобгар шахс мансабдор шахснинг яшайдиган жойидаги судга мурожаат қилиши мумкин. Шикоят тушган суд тегишли орган мансабдор шахсидан зарур материалларни талаб қилиб олади.

Судга мурожаат қилиш муддатлари қуйидагича:

1. Ҳуқуқ ва эркинлигининг бузилганлиги билган кундан бошлаб 3 ой,
2. Юқори ташкилотга берган шикояти бўйича жавоб олган кундан бошлаб 1 ой муҳлат.

Агар юқори ташкилотга шикоят қилиб 1 ой муҳлат ўтганча жавоб ола билмаган шахсларга 1 ой муддат.

Агар бу муддатлар узрли сабаблар билан фуқаролар томонидан ўтказилган бўлса суд томонидан тикланиши мумкин.

Судга келиб тушган шикоятлар фуқаролик иш юритиши тартибида муҳокама қилинади. Шикоятни қараб чиққан суд қарор қабул қилади ва бу қарорда Фуқаронинг бузилган ҳуқуқ ва эркинликларини нотўғри бузилган деб ҳисоблаб уни тиклаб беради ва мансабдор шахсга фуқаронинг талабини қаноатлантириш юклатилади, шунингдек фуқаронинг ҳуқуқ ва эркинлиги бузилмаган, мансабдор шахснинг ҳаракати тўғри деб кўрсатиб беради.

Фуқаро суднинг қарори устидан юқори судга шикоят қилиши мумкин.

Суднинг чиқарган қарори ҳамма мансабдор шахслар учун бажариш мажбурийдир. Суднинг қарори 10 кун ичида мансабдор шахс ва шикоят қилган фуқарога юборилади. Бу қарор бир ой муҳлат ичида бажарилиши шарт. Агар белгиланган муддатда суд қарори бажарилмаса тегишли мансабдор шахс суд қарорини бажармаганлиги учун жавобгарликка тортилади.

Суд харажатлари агар шикоятчининг аризаси рад қилинса унинг зиммасига юклатилади, агар мансабдор шахснинг ҳаракати ноқонуний деб топилса мансабдор шахсдан ундирилади.

Шу қонунга асосланган ҳолда ҳамма ташкилотларга шикоят қилиб юрмасдан агар ўз ҳуқуқининг ва эркинлингиз мансабдор шахслар томонидан бузилди деб ҳисобласангиз шу мансабдор шахснинг юқори ташкилотига ёки судга юқорида кўрсатилган муддатларда мурожаат қилинг. Кўпгина фуқароларнинг ҳуқуқлари айрим мансабдор шахслар томонидан: Масалан, солиқ, йўл ҳаракати ҳавфсизлиги инспекторлари, табиатни муҳофаза қилиш, санитария, газ, электр тармоқлари каби ташкилотларнинг раҳбарлари томонидан турли хил маъмурий жавобгарликка тортилмоқдалар. Айрим фуқаролар бу ҳуқуқ бузилишининг нима эканин ҳам тушунмийдилар, ҳатто нега маъмурий жавобгарликка тортилаётганини ҳам билмайдилар ва маъмурий ҳуқуқбузарлик далолатномаларига имзо чекиб юбордилар, кейинчалик солинган жарималарни тўлашдан бош тортадилар.

Агар белгиланган муддатларда шу мансабдор шахсларнинг ҳаракатлари устидан судга мурожаат қилганларида фуқаронинг ҳам ҳуқуқ ва эркинлиги ўз ўрнига қуйилган, ўз вақтида мансабдор шахснинг ҳам хатти ҳаракатига тўғри баҳо берилган бўлар эди.

Ш. РАЖАБОВА.
Элликқалъа тумани судининг раиси.

Табриклайман

Устимга милиция либосини кийганимга ҳам анча йил бўлди. Ёшлигимдан шу соҳага қизиқардим. Мактабни тугатгач Тошкент Давлат Университетининг ҳуқуқ шунослик факультетини тамомладим. Дастлаб терговчи бўлиб иш бошладим.

Бизнинг хизматда ишнинг осони йўқ. Ҳозирги кунда Қорақалпоғистон Республикаси ИИВ да жиноятнинг олдини олиш бўлимига қарашли Нукус шаҳри ички ишлар бўлими ўсмирлари қабул қилиш ва тарқатиш бўлимида жиноятнинг олдини олиш вазири бўлиб хизмат қилмоқдаман.

Азиз опа-сингиллар, Сизларни 8-март Халқаро хотин-қизлар куни билан қизгин табриклайман.

Дилором ҚОДИРОВА,
милиция майори

ЖУМЫСЛАРЫМЫЗДЫ ЖАҚСЫЛАЙМЫЗ

Өзбекстан ғәрезсизликке ерискен 5-жылдан аслам, ўақыт ишинде республикамыздың, экономикасы үлкен пәт пенен раўажланып, социаллық салаларды беккемлеў ушын бир талай күш жумсалды. Өзбекстанды ҳуқықый мәмлекет ретинде беккемлеў ҳәм раўажландырыў ушын Өзбекстан Республикасы Президенти, Олий Мәжлис тәрепинен бир қанша илажлар әмелге асырылып атыр.

Буған кейинги ўақытта қабыл етилген Нызам ҳәм норвативлик актлер мысал болады. Олардың бири Өзбекстан Республикасы Президентиниң 1992-жыл 8 январьдағы «Өзбекстан Республикасы Әдилик министрлигиниң хызметин жақсылаў» ҳаққындағы пәрманы оғада өз ўақтында қабыл етилген ҳүжжет болып табылады.

Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик Министрлигине қарaслы 22-районлық ҳәм қалалық ПХАЖ (ЗАГС) бөлимлериниң хызметкерлери усы министрликтиң режелери ҳәм талапларына тийкарланып өз жумысларын ислеп атыр. Олар халыққа хызмет етиў бойынша, юридикалық консультация бериў бойынша ҳәзирги базар экономикасына өтип атырған дәўирде, бир қанша жумыс алып бармақта. Соның менен бирге 8 түрли актлерди дизимге алыў яғный некени дизимге алыў, туўылған нәрестелерди дизимге алыў, некени бийкарлаў, өлген пухараларды дизимге алыў, әкеликти белгилеў, балалыққа алыў, актлерди қайта тиклеў, пухаралардың (16 жасқа толтырған) фамилиясын, атын ямаса әкесиниң атын өзгертиў ҳәм жойылтылған (бүлинген) гүўалықларды қайтадан тәкрарий) жазып бериў жумыслары ислеип атыр.

Әлбетте, өмиримиз күнделикли жумыстың усылларын арттырыўды талап етеди. Буған 2 ноябрь 1995 жыл Өзбекстан Республикасы Әдиллик Министрлиги тәрепинен тастыйықланып келген «Пухаралық халатларын дизимге алыў тәртиби» ҳаққындағы қолланбасы жумысларымызда үлкен жәрдем болды. Жоқарыда көрсетилген Қолланба әдеўир дәрежеде пухаралардың талапларына жуўап береди.

Бул қолланба белгили дәрежеде ПХАЖ бөлимлериниң ўазыйпаларын жеңиллети ҳәм көп арзаларды шешиўде қағазпазлықты азайтты.

Мәселен, фамилиясын, атын ямаса әкесиниң атын өзгертиў актлерин қайта тиклеў мәселелери бойынша пухаралар бурын ҳәкимиятқа ҳәм Әдиллик Министрлигине хабарласыўына мәжбүр болса, ҳәзир бул жоқарыдағы айтып өтилген мәселелер ПХАЖ бөлимлериниң өзинде тез арада шешилип атыр.

Соның менен бир неше акт жазыўлар (әкеликти белгилеў, балалыққа алыў, фамилиясын, атын, ямаса әкесиниң атын өзгертиў) таза қолланбаға асас қысқартылып, ПХАЖ бөлимлериниң жумысларын әдеўир жеңиллетти.

Туўылған балалардың дизимин 16 жасқа шыққанға шекем, яғный белгиленген ўақыттан қалдырып дизимге алыныўы, ПХАЖ бөлимлериниң жумысларын әдеўир аңсатластырды. Бурын, туўылыўы ҳаққында белгиленген ўақыттан қалдырып дизимге алыў актлери ушын, пухаралар белгиленген формада арза берип, оған қосымша тийисли ҳүжжетлерин тапсырып, соң ПХАЖ бөлими тәрепинен жуўмақ жазылып қайтатиклеў акти жазылса, ҳәзир туўылыў ҳаққындағы акт жазыўы туўыў үйиниң, баланың туўылғанлығы ҳаққында ҳәм шыпакердиң баланың ден саўлығы ҳаққындағы справкаларға асас толтырылады ҳәм гүўалық бериледи.

ПХАЖ бөлимлери хызметкерлериниң халыққа жәрдем көрсетиўинде яғный жасларды некесин ҳәм туўылған балаларды дизимнен салтанатлы түрде өткериўинде, оларға ПХАЖ бөлимлерден тысқары: тойханаларда, банкет залларда неке ҳаққында, ал туўыў үйлеринде туўылыў ҳаққында гүўалықларды салтанатлы түрде тапсырыў әҳмийетли деп табылып, усы бойынша орынларда жумыс алып барылмақта.

ПХАЖ бөлимлериниң хызметкерлери жаңа үрип-әдетлерди турмысқа ендириўде, жаңа жумысты жаңа усылларын, түрлерин излестириў ҳәрекетинде ҳәм халқымызға унамлы хызмет көрсетиўде аянбай мийнет етеди, деп исеним билдиремиз.

Х. Р. МИРЗАХМЕДОВА.
Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик Министрлигиниң ПХАЖ уйымларының жумыслары бойынша бөлим баслығы.

ХОЖАЛЫҚ СУДЫНДА

Хожалық суды негизинен хожалықларда ҳәр қыйлы мәкемелер, өз мүлкинде ийе болған бирлеспелер, акционерлик ҳәм жәмәәтлик жәмийетлер, сондай-ақ жеке меншик ҳәр қыйлы киши кәрханалар, дийхан фермер, хожалықлары, дара дийхан фермер хожалықларының ҳәр қыйлы шәртнамалар асасында оның айырым орынланбаған бөлимлерине асасланған хожалық ислери қозғатылады ҳәм судда қаралып қарарлар қабыл етиледи.

Ис қозғатылыў усыллары мәмлекет органының ҳәм де басқада органлардың ӨзР бас прокуроры ҳәм оның орынбасарлары, ҚР прокуроры яки оның орынбасарлары, район прокурорларының сол мәкеме яки кәрхана мәпин гөзлеген даўа арзаларына тийкарланып қозғатылады,

Қозғатылған ислер бойынша ис жүргизилгенде сол жергиликли жердиң мәмлекет тилинде, УзР, ҚР. конституциясына ҳәм ҳәр қыйлы нызам актлерине тийкарлана, пухаралық ҳәм хожалық ис жүргизиў кодекслерине асасланып тек ғана нызамға бойсынған ҳалда қарар қабыл етиледи.

Айырым мәкемелер ис қозғатыў мүддетлерин өткерип алады, соның нәтийжесинде судқа бере алмай қалады, ал сол хызметкердиң жеке айыбынан мәкеме болмаса хожалықлар жәбир көреди.

Ис қозғатыў мүддети 1-жыл, ал штрафлар бойынша 6-ай мүддет ишинде даўа арза жазып келиўлери шәрт. Болмаса мүддети өтип кеткен ислер қабыл етилмейди.

Сонлықтан бизиң яғный Өзбекстан Республикасы Жоқарғы суды тәрепинен айына 1-мәрте шығатуғын «Хўжалик ва ҳуқуқ» яки «Хозяйство и право» атлы журналымыз жарық көреди.

Бул журналда хожалықлардың ис жүргизиў усыллары, олардың жетискенликлери ҳәм кемшиликлери, ис тәжирийбелери сондай-ақ тазадан шығып атырған нызам актлери ҳәм қосымшалар жәрияланады. Бул журнал халық мәпин, мәмлекет мәпин қорғаўда нызам тәрепинен ҳәр қыйлы көрсетпелер береди.

Ҳәзирги ўақытта еки адамның бири бизнесмен болып кетти, бирақ олар юридикалық саўатқа ийе емес, айырым исбилерменлерде улыўма саўаты жоқлар да табылады, сонлықтан бул журналға жазылсаңыз ҳәр тәрепleме саўатыңызды беккемлейсиз ҳәм исиңизге анағурлым жетик маман болып шығасыз.

Сонлықтан бул журналға жазылыўға асығың, жазылыў баҳасы 1-жылға 1059 сўм.

А. ҚАЛЖАНОВА.
ҚР Хожалық судының аға нызам кеңесшиси.

ЖАҢА НЫЗАМ КҮШКЕ КИРДИ

1-марттан баслап Өзбекстан Республикасы пухаралық кодексиниң жаңа нызамы күшке кирди. Усыған байланыслы Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы судында мәжилис болып өтти.

Мәжилисте шығып сөйлеген Жоқарғы судтың баслығы Парахат Айтниязов ҳәм басқалар жаңа кодекс республикамыз пухараларының ҳуқықларын қорғайды, олардың жәмийет, нызам алдындағы ўазыйпаларын ҳәзирги дәўирге сәйкес белгилеп береди деп атап өтти. Ҳақыйқатында да бул кодекс раўажланған мәмлекетлердеги пухаралардың нызамлы ҳуқықларын қорғаў ҳаққындағы ҳүжжетлердиң бизиң миллийлигимиз елимиздиң ҳәзирги раўажланыў басқышларына сәйкес дүзилген. Оның бир қанша бөлимлери жаңадан қосылған. Соның ушын ҳуқық қорғаў органлары бул кодекстиң нызам талапларын орынлаў кодекстиң нормаларын бузылған жағдайларға оған шара көрийи лазым.

Мәжилисте жаңа кодекстиң нызам талапларын қадағалаў ўазыйпалары белгилеп алынды.

К. МУУСАЕВ.

Нукус Давлат Университетининг ҳуқуқшунослик факультетини тамомлаган Клара Олламбергенова 1986-йилда йўлланма билан ички ишлар вазирлигига ишга келди.

У ишин шаҳарнинг 21-чи микрорайонида участка вакили бўлиб ишлашдан бошлади. Айни кунда у вазирликнинг ҳисоблаш марказида катта инспектор лавозимида ишламоқда. Оилали 4-фарзанди бор.

Халқимизнинг тинч-тотув яшашига мустақиллики мустаҳкамлашга ўзларининг муносиб улушини қўшаётган милиция майори К. Олламбергенова дек опа-сингилларимиз билан ҳар қанча фахрлансак оз.

Кларани байрам билан табриклаб, келгуси ишларида муваффақиятлар тилаймиз.

ӘДИЛЛИК ХЫЗМЕТИНДЕ

Шынында да, ҳеш бир кәсиптиң жаманы жоқ. Ҳәр бир инсан өз кәсибиниң қәдир-қымбатын билип хызмет ислесе өз халқы журтшылығына танылады. Сонлықтан ең бир қыйын машақатларды басынан кеширип, өз исиниң маманы болыўға ериседи. Әдеп бастан әрман балалықтан басланады дегендей-ақ, Тамара Өтепбергеновада жаслайынан «юрист» болып шығыўды әрман ететуғын еди. Оның бул ойлаған алдында мақсет етип қойған қәдеми көп узамай-ақ жүзеге шыға баслады. Ол орта мектепти питкергеннен кейин 1990-жылы Ташкентеги юридикалық техникумға оқыўға кирип, нәтийжеде жақсы баҳалар менен тамамлап, өз дийдиленген мақсетин иске асырыў ушын, қәнийгелиги бойынша жумысқа орналасты. Тамара өзи сүйген кәсибинен қол үзбей бир қанша жыллар даўамында Қоңырат қалалық пухаралық халаты актлерин жазыў бөлиминиң баслығы болып ислеп атыр.

Биз жақында Қалалық Ҳәкимиятының 2-ши қабатында жайласқан Тамара Өтепбергенованың жумыслары менен кеңнен таныстық. Пухаралар Халатының актлерин жазыў бөлиминиң бир бөлмели қанасы деген венен усы бөлимниң шарияты жағдайына муўапық келмейтуғын тәреплерин Тамара түсиндирди.

Себеби бизге ажыратылған бул бөлмениң тар кеңлигин өзиңиз-ақ көрип турсыз. Бул бизиң бир қанша ислеримизге тарлық етеди. Бөлмемиз онша үлкен емес, «Үлкен үйге не керек болса, кишкене үйге де сол керек»,— деп ол күлимсиреп қойды. 1997-жылы Президентимиз Халық мәпин қорғаў жылы деп жәриялаўға байланыслы халыққа хызмет көрсетиўди жақсылаў ушын, соңғы ўақытлары, балаларымыздың нанқасының көбейиўине байланыслы ҳәр бир бала туўған анаға олардың ҳүжжет гүўалықлары туўыў үйлерине барып берилип аты ғанлығынында гүўасы болдық.

Өткен 1995-96 жылдан берли район орайындағы ҳаял-қызлар жәмийетиниң дүзилиўине байланыслы «Шаңарақ ҳәм рузыгершилик» кеңесиниң баслығы болып сайланды. Усыған байланыслы Тамара Өтепбергенова ҳәрдайым мектеплерде жоқары класс оқыўшылары менен ушырасып, ҳаял-қызлар арасында ушырасыўлар кеңеслер өткерип турады. Қоңырат қалалық ПХАЖ бөлими ҳәм Алтынкөл поселкалық пухаралар жайында 1996 жылы даўамында қала бойынша 1007, ал Алтынкөл поселкасы бойынша 466 улыўма 1473 бала туўылып солардың туўылып өлгенлер саны-6. Солай етип жыл даўамында 1461 дана жаңадан туўылғанлар ушын туўылыў гүўалығы жазылды. Некеден 4999 жас жубайлар есаптан өтти. Бурынғы жыллар ушын алынбай қалған гүўалықлар ушын, 173 дана неке гүўалығы жазылды. Бөлимде бир жыл ишинде, неке бузыўшылардың саны 32 болып олардың 27-си суд қарары менен қалған 5-ўи өз ара келисим менен ажырасты. Жыл даўамында туўылыў ҳаққында 1 қайта тиклеў акти жазылды. Өлим ҳаққында 412 пухаралық актлери жазылып, солардың жасы толмай өлгенлер саны 44, ал әкеликти белгилеў ҳаққында улыўма 291 пухара дизимге алынды. Солардың екеўи суд қарарлары менен әкеликти белгилеген.

Ҳәкимият қарары менен 40 бала балалыққа алынып, гүўалық жазылды. Бөлим бойынша 1-жыл даўамында 10 салтанатлы түрде некеден өтиў мересими болды. Усы жыл ишинде, болып өткен Маңғыт қаласында Республикалық ҳәм өзимизде болып өткен район аралық семинар Кеңесиниң алған тәсирлери нәтийжесинде, бир қанша билим тәжирийбелерге ийе болды. Жыл даўамында мәмлекетке өндирилген дәўлет бажы ушын 5655 сўм өткерилген болса, ал халыққа төлеми хызмет көрсетиў бойынша 50050 сўм муғдарында пул өткерилди.

Жуўмақлап айтқанымызда Қоңырат қалалық пухаралық халаты актлерин жазыў бөлиминиң баслығы Тамара Өтепбергенованың буннан былай да халық ушын әдиллик хызметке жигер руўхын бағышлап атырғанлығының гүўасы болыў менен бирге алдағы ўақытлары ислерине табыслар тилеймиз.

Жаңаберген ТАҢЫРБЕРГЕНОВ.
Қоңырат районы.

ҚРИИМ баспа сөз орайы хабарлайды

Усы жыл 10-февральдан баслап Қарақалпақстан Республикасы ишки ислер министрлиги басламасында, арнаўлы рейд-оператив топарлары дүзилип, республика районларының хожалықларында аўыл-хожалығы техникаларын, аўысық бөлеклериниң сақланыў жағдайларын, автотранспортлардың сазлығын, өрт қәўипсизлигиниң алдын алыў иләжларын орынлаў бойынша қадағалаў жумысларын жүргизбекте.

Рейд ўақтында Қараөзек районының Досназаров атындағы аўыл хожалығы бирлеспесиниң орайлық устаханасын барып көргенимизде, аўысық бөлеклердиң тәртипсиз түрде, ашық ҳаўада жайрап атырғанлығының гүўасы болдық. Устахананың ишинде шөплер өсип, техникалардан ашып алынған аўысық бөлеклер сол орынларда қалған.

Тахтакөпир районының «Өзбекстан» аўыл хожалығы бирлеспесинде жарамсыз техникалар, аўысық бөлеклер орайлық устахананың ишинде болыўына қарамастан топыраққа араласып, гез келген бос орынларда шашылып атыр. Механизмлерден ашып алынған бөлеклер, зәрүр болған тәреплери алынып, қалғанлары хожасызлықтың ақыбетинен ашық ҳаўада жайрап, ендиги егис, жыйым мәўсимлерин күтпекте.

Әмиўдәрья районының «Дослық», «Ақ алтын» колхозларының айырым хожалықларында механизмлердиң қараўсыз қалып, итибардың аз бөлинип атырғанлығы мәлим болды.

Кегейли районының «Халқабад» дийханлар бирлеспеси хожалығында техникалардың сақланыўы талап дәрежесинде болғаны менен өрт қәўипсизлигин сақлаў илажлары көрилмей атыр. Электр тармағынан өзи ажыратыўы тийис болған қәўипсизлик лампалары жоқ, жоқары кернеўдеги токлар сымлар менен оралып жалғанған. Нефть өнимлери сақланыўшы цистерналары жарамсыз, тийисли иләжлар көриўди талап етеди.

Рейд—қадағалаў жумыслары даўам етпекте.

Ж. ӨТЕНИЯЗОВ

ҚРИИМ аға инспекторы, ишки хызмет аға лейтенанты.

ҲУКМ КУЧГА КИРДИ

Ҳали вояга етмаган—1978 йил 20 ноябрь куни «Қизилқўм» қишлоғида туғилган Ўримов Қайирғалий Элликқалъа тумани Бухан—Мерей фермер хўжалиги «Чуқурқоқ» посёлкасида яшаб юриб, 1996 йил 7 январь—бозор куни соат 13 лар чамасида уйида турган, отаси Ўримов Болтабойга тегишли бўлган, ҳеч қаерда рўйхатдан ўтмаган, руҳсатномасиз сақланиб турган якка оғизли, 16 калибрли ов милтиғини ва 2та ўқини олиб чиқиб, шу посёлкага туташган йилғинзорга қуён овлаш учун борди.

Қуён отолмасдан, иккинчи ўқини милтиқ ўқдонига жойлаб, тепкисини қайириб, милтиқни елкасига қўйиб келаётиб йилғинзор четида оиласи қўйларини боқиб юрган қўшнилари 1980 йил 17 ноябрьда туғилган Тохтаров Азамат ва 1984 йилда туғилган Жузбаев Аканлар енига келиб, миллигини елкасидан олиб, милтиқ ўқдонига ўқ солиб, тепкини қайириб қўйганлигини билатуриб вояга етмаган Тохтаров Азаматни қасдан ўлдириш мақсадида жамоат тартиби қоидаларига қасддан ҳурматсизлик билдириб, ҳеч қандай сабабсиз милтиғини ўзидан 4—5 метрча оралиқда тепаликда турган Тохтаров Азаматга қаратган.

Милтиқнинг ўзига қоратилганлигини кўрган Тохтаров Азамат қўрқиб бошини ўнг томонга буриб қолган фурсатда Ўримов Қайиргалий шу ерда Жузбаев Аканнинг ҳам турганлигини билатуриб иккинчи шахснинг ҳам ҳаёти учун ҳавфли бўлган яқин масофадан вояга етмаган Тохтаров Азаматни қасддан ўлдириш мақсадида безорилик орқасида ҳеч бир сабабсиз Тохтаров Азаматни кўзлаб туриб милтиқ тепкисини босиб отиб юборган, натижада ўқ Тохтаров Азаматнинг бошига чап қулоғи ортига пастдан юқорига қараб тегиб шу ерда ўлган.

Ўримов Қайиргалий бу жиноий ҳаракати учун ЎзР. ЖКнинг 97-моддаси 2-қисми «Д» ва «Л» бандлари билан айбланди, жиноят иши айблов хулоса билан тугалланиб, жиноят иши моҳиятига кўра суд мажлисида қуриб чиқилиш учун ҚР Олий Суди жиноят ишлари бўйича судлов коллегиясига ўтказилди.

Мазкур жиноят иши ҚР Олий Судида кўриб чиқилди ва Ўримов Қайирғалий ЎзР. ЖКнинг 97-моддаси 2-қисми «Д» ва «Л» бандларидаги жиноятни содир қилганликда айбдор деб топилди ва шу модда бўйича 10 йил муддатга озодликдан маҳрум қилинди.

Ўримов Қайирғалийнинг безорилик орқасида қасддан отиб одам ўлдирган бу бир жинояти сабабли ёш Тохтаров Азамат ҳаётдан кўз юмиб, ота-онасининг қалблари армонли қолди. Ўримов Қайирғалий эса узоқ муддатга ота-онаси дийдори, дўстлари дийдори ва жамиятда эркин ва озод юришдан маҳрум қилинди.

1974 йилда «Сарабий» фермер-хужалигида туғилган Эгамбердиев Ўктам шу туман Ғ. Одилов фермер-хужалиги №4 бригадасида яшовчи 1976 йилда туғилган Авезова Муқаддасни яхши кўриб юриб унга ўзига турмушга чиқишни таклиф қилган, лекин Авезова Муқаддас бу таклифни рад қилган ва Мамбетов Ўктамни севишини ва унга турмушга чиқмоқчи эканлигини билдирган.

Шундан кейин Эгамбердиев Ўктамда Мамбетов Ўктамга нисбатан рашқ ва қасд пайдо бўлган ва 1996 йил 12 июнь куни Ғ. Одилов фермер-хужалиги №6 бригасида яшовчи Обдалов Рустамнинг уйланиш тўйига Мамбетов Ўктамнинг боришини билиб шу тўйда ундан қасд олиш мақсадида, киши соғлиги учун амалда шикаст етказиши мумкин бўлган, кесув қисми 6 см. бўлган пичоғини ёнида олиб шу тўйга борган.

Шу тўйда Мамбетов Ўктам билан холи ва четда учрашиш учун қулай вазиятни кутган ва соат 22.30 лар чамасида Мамбетов Ўктам шу тўйда ўтирган еридан туриб, шу тўйга келган Авезова Муқаддасни четга чиқариб олиб чиқиб кетганлигини кўриб, пайт пойлаб, ҳеч ким кўрмаганлигини билиб изидан борган ва тўйхонадан 30 метрлар узоқда Авезова Муқаддас билан гаплашиб турган Мамбетов Ўктамнинг орқа томонидан бориб рашқ орқасида, ўч олиш учун қасддан ўлдириш мақсадида ёнидаги пичоғи билан орқасига юраги тўғрисига бир марта урган, пичоқ зарбидан сесканган Мамбетов Ўктам чап томонига қайрилиб орқа томонига қараган пайтда Эгамбердиев Ўктам яна шу пичоғи билан Мамбетов Ўктамни чап биқинига бир марта, чап елкаси олд томонига бир марта, чап қўлига икки марта уриб Мамбетов Ўктамга оғир, ҳаёти учун ҳавфли даражада тан жароҳати етказиб, Авезова Муқаддаснинг тўйхонага хабар бериш учун кетганлигини кўриб воқеа жойидан қочиб кетган.

Мамбетов Ўктамга ўз вақтида медиціналик ёрдам кўрсатилганлиги сабабли унинг ҳаёти сақлаб қолинган.

Жиноят иши бўйича тергов ҳаракатлари айблов хулоса билан тугалланди ва жиноят иши моҳиятига кўра суд мажлисида кўриб чиқилиш учун туман судига ўтказилди.

Туман судида мазкур жиноят иши суд мажлисида кўриб чиқилди ва Эгамбердиев Ўктамни ЎзР ЖКнинг 25—97 моддаси 1 қисмидаги жиноятни содир қилганликда айбдор деб топди ва уни шу модда билан 7 йилга озодликдан маҳрум қилди. Ҳозирги кунда ҳукм қонуний кучга кирди.

Шу юқорида кўрсатиб ўтилган иккита оғир жиноят иши бўйича тергов ҳаракатларини олиб бориш жараёнида, суд мажлисида аниқланган ҳолатларни таҳлил қилиб қўрилганда бир савол туғилади, «шу жиноятлар содир бўлиши муқаррармиди ёки олдини олиб шу жиноятларни содир бўлдирмаслик имкони бормиди?»

Ҳа, иккала жиноятни ҳам содир бўлдирмасдан олдини олиш имкони бўлган. Биринчи жиноятда вояга етмаган Ўримов Қайиргалий ота-онаси томонидан назоратсиз, ўз эркига юборилиб қўйилганлигидан милтиқ эгаси бўлган отаси Ўримов Болтабой томонидан милтиқни тегишли малакага эга бўлмасдан туриб олиб юриш, овга чиқиш мумкин эмаслигини тушинтириб ва ўзидан рухсатсиз милтиқ ушлашни ман қилиб қўйганида эди, у ўзбошимчалик билан милтиқни олиб кетмасди, ўқланган милтиқ билан муомала қилмаган бўлар эди.

Иккинчи ҳолатда ёшлар тўйига қатнашувчилар таклиф қилинганлармиёки бошқада бегоналар ҳам келганми эканлигини тўй ўтказишга масъул шахслар назорат қилиши, кузатиб бориши лозим эди. Бундан ташқари ҳар бир ота-она фарзандларини бемаҳалда бирон томонга кетиши сабабини билиб бориши, зарурат бўлмаса кечаси намаълум томонларга кетишига йўл қўймаслиги лозим. Шундай назорат бўлганида бу жиноят ҳам содир бўлиши олди олинган бўлар эди.

Ҳожибай ЖУМАНИЕЗОВ.
Элликқалъа тумани прокуратураси терговчиси, адлия кичик маслаҳатчиси.

ДҮЗЕТИЎ

Газетамыздың 20 февраль №6 (13) санында жәрияланған «Ҳуқықый мәмлекет жолында» атлы материалының 3- бағанасындағы төменнен жоқары қарай 4-қатары «550 млн 7 сумға жетти» деп оқылсын.

«АДАМ ҲӘМ НЫЗАМ»
ШӨЛКЕМЛЕСТИРИЎШИЛЕР; Қарақалпақстан Республикасы Прокуратурасы, Әдиллик Министрлиги, Ишки ислер Министрлиги

Бас редактор Роза ҚӨБЕЙСИН қызы.

Редакцияның жәмийетлик кеңесгөйлери:
Парахат АЙТНИЯЗОВ, Сейтназар ЕРЖАНОВ Батыр МАТМУРАТОВ, Халмурза МАМУТОВ, Фархад НИЗАМОВ, Азат НУРЖАНОВ, Жаңабай САДЫҚОВ, Жаңабай ШЫЛМАНОВ, Замира ШАМУРАТОВА, Ҳакимбай ҲАЛИМОВ.

Мәкан жайымыз;
Инд; 742000. Нөкис қаласы
Гәрезсизлик көшеси №44 жай.
телефон; редактор; 4—47—59.

Газета А-3 форматында нусқасы 4700
573 буйыртпа менен басылды.

Басыўға рухсат етилген ўақты 15.00
Индекс 64624

Баспасөз бойынша Қарақалпақстан Республикасы Мәмлекетлик комитетиниң Нөкис полиграфкомбинаты